

Vliv obsahu síry v palivu

- Síra v uhlí se rozlišuje na síru
  - síranovou S_{sir}
  - pyritovou S_{pyr}
  - siřičkovou S_{s}
  - organickou S_{org} } síra spalitelná (prchavá)
- První tři uvedené formy jsou obsaženy v popelovinách a to:
  - síranová síra - v síranech, hlavně v sádrovci (sulfáty)
  - pyritová síra - v disulfidech, hlavně v pyritu a markazitu
  - siřičková síra - v monosulfidech, hlavně FeS
- Poslední uvedená forma, síra organická, je vázána v organických sloučeninách a obvykle se stanovuje jako rozdíl veškeré síry v palivu a součtu prvních tří uvedených forem

$$S_{\text{org}} = S_{\text{t}} - (S_{\text{pyr}} + S_{\text{sir}} + S_{\text{s}}).$$

1

Specifická (měrná) sirnatost

- udává, kolik gramů síry připadá na jednotku výhřevnosti surového uhlí, tedy

$$S_{\text{spf}} = 1000 \cdot \frac{S_{\text{t}}^r}{Q_{\text{i}}^r}$$

kde

S_{t}^r je obsah síry [kg/kg]

Q_{i}^r [MJ/kg] je výhřevnost původního vzorku paliva

2

Důsledky obsahu síry v palivu

- síra ovlivňuje chemické reakce, které za vhodných podmínek probíhají
  - mezi složkami popelovin a teplosměnnou plochou kotle
  - mezi složkami spalin a materiálem teplosměnných ploch kotle.
- úzce tedy souvisí
  - s tvorbou struskových či popílkových nánosů
  - s korozí na straně spalin

3

Vliv síry na korozi na straně spalin

- Při spalování se spalitelná síra oxiduje na SO_2 a z menší části, cca z 1 až 5%, na SO_3
- Tyto plyny vstupují do korozních reakcí s materiálem trubek teplosměnných ploch.
- Vznik a průběh koroze určují především:
  - vlastnosti paliva, tj. obsah síry a dalších nežádoucích složek v popelovinách (např. vanad, alkálie, chlor, apod.)
  - způsob spalování
  - teplota spalin a teplota povrchu teplosměnných ploch v místě koroze.
- Příčiny koroze i její působení a důsledky jsou různé a projevují se v různých částech spalinového traktu kotle.
- Při spalování sirnatého uhlí vznikají koroze
  - vysokoteplotní
  - nízkoteplotní.

4

Vysokoteplotní koroze

- Vyskytují se na trubkových stěnách ohniště a v oblasti přehříváku.
- Příčinou těchto korozí je především redukční atmosféra - s obsahem CO a H₂ a byť velmi malým podílem sirovodíku.
- Intenzita koroze závisí
  - na složení a vlastnostech plynného prostředí (toto je za přítomnosti H₂S mnohem agresivnější než čistě redukční nebo oxidační atmosféra)
  - na složení a stavu slinutých nánosů na trubkách
  - na stavu ochranné vrstvy oxidů.
- Při spalování hnědého uhlí a biomasy se vysokoteplotní koroze neprojevují tak často a intenzivně jako
  - při spalování uhlí s malým obsahem V^{daf} (horší podmínky pro spalování, redukční atmosféra)
  - při spalování mazutu (vanadová koroze).

5

Nízkoteplotní koroze

- Tyto vznikají na těch částech parního kotle, kde na materiál kotle mohou působit kondenzující složky spalin.
- Některé složky spalin (SO₂, SO₃, HCl a jiné) s vodní párou přítomnou ve spalinách při určité teplotě a dalších podmínkách vytvářejí kyseliny
- Jejich páry při ochlazení na teplotu nižší než je jejich rosný bod při dané koncentraci (parciálním tlaku) kondenzují a vzniká tak agresivní kondenzát, který napadá materiály kotle.
- Účinek je závislý
  - na koncentraci korozivních složek
  - na pracovních podmínkách provozovaného zařízení, zejména
    - na teplotě,
    - přebytku vzduchu
    - fyzikálních a chemických vlastnostech popílku ve spalinách. (Tvoří kondenzační jádra).
- Nízkoteplotní koroze vzniká v těch místech, kde teplota povrchu (stěny) a mezní vrstvy v její těsné blízkosti klesne pod teplotu kondenzace vodní páry nebo par kyseliny sírové při daném parciálním tlaku.

6

Nízkoteplotní koroze

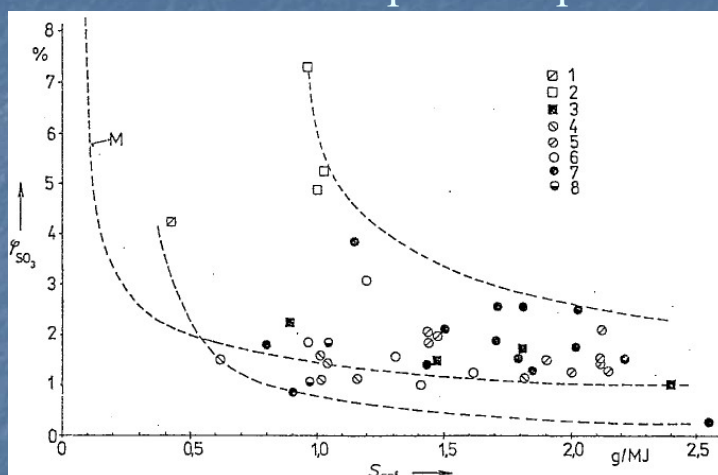
- hlavní příčinou je kondenzace par kyseliny sírové
- parciální tlak kyseliny sírové je úměrný obsahu SO_3 ve spalinách, tento vzrůstá
  - s rostoucím obsahem síry v palivu
  - se zvětšujícím se obsahem kyslíku ve spalinách.
- V oxidačním prostředí (při větším přebytku vzduchu) se tvoří SO_3
  - přímo,
  - další oxidací (konverzí) SO_2 .
- Součinitel konverze lze vyjádřit vztahem

$$\omega_{\text{SO}_3} = 100 \cdot \frac{\omega_{\text{SO}_3}}{\omega_{\text{SO}_2} + \omega_{\text{SO}_3}} \quad [\%]$$

kde ω jsou objemové podíly složek ve spalinách.

7

Stupeň konverze SO_3 v závislosti na měrné sírnatosti a způsobu spalování

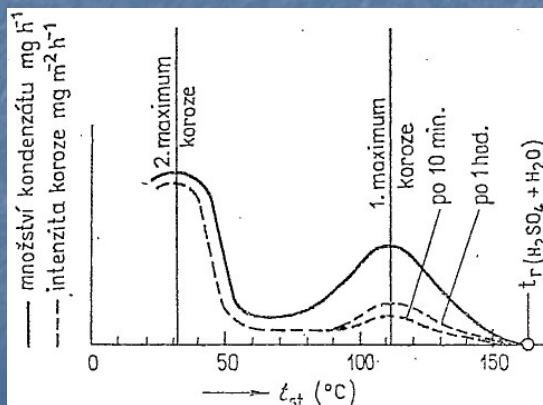
1- roštové ohniště, 40 t/h   3- výtavné ohniště, 80 t/h
 2- roštové ohniště s přidavným vz.   4 až 8- granulační ohniště, 110 t/h - 220 t/h
 M- regresní čára udávaná pro kapalná paliva (Murray)

8

Nízkoteplotní koroze

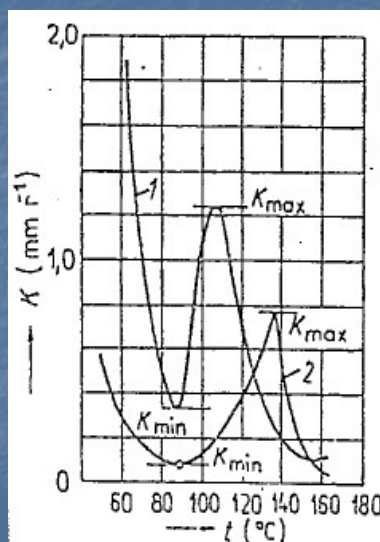
- při obvyklých podmínkách směs ($\text{H}_2\text{O} + \text{H}_2\text{SO}_4$) začne kondenzovat při teplotě kolem 140°C
- koncentrace H_2SO_4 v tvořícím se filmu
  - nejdříve odpovídá koncentraci při odpařování při teplotě 140°C
  - teprve při dalším ochlazení (pod 140°C) se začne snižovat (zředňuje se) pokračující kondenzací H_2O .

9

Nízkoteplotní koroze

- Rychlost koroze
  - závisí na teplotě korodující plochy
  - má charakteristický průběh pro každý druh spalovaného paliva.
- Průběh koroze při spalování sirnatého oleje (1) a hnědého uhlí (2) je uveden na obrázku.
- Kromě nízkoteplotní koroze je průvodním jevem provozu teplosměnných ploch kotle pod teplotou rosného bodu spalin i **nalepování popílku a vznik nánosů**, které v důsledku hydratace sulfátů a silikátů mohou způsobit i **ucpání průtočného průřezu pro spaliny**.

10

Zohlednění obsahu síry při rozhodování o koncepci kotle a jeho návrhu

Nízkoteplotní koroze

- Při spalování uhlí jsou nízkoteplotní koroze zcela běžným a předpokládaným jevem.
- Konstruktor kotle může pouze
  - omezit jejich rozsah
  - zmenšit jejich účinek
- Při řešení tohoto problému může v zásadě postupovat dvěma směry:
  - zaměřit se na odstranění příčin vzniku této koroze
  - zaměřit se na omezení jejich účinků.

11

Odstranění (omezení) příčin nízkoteplotní koroze

- cílem je snížení obsahu SO_3 ve spalinách,
- lze provést např.:
  - snížením obsahu síry ve spalovaném palivu - není dnes k dispozici komerčně využitelný způsob,
  - omezením konverze SO_2 na SO_3 - snížení parciálního tlaku kyslíku ve spalinách (tedy přebytku vzduchu v kotli). U moderních kotlů je tato možnost - v rámci reálných řešení - již vyčerpána.
  - snížením obsahu SO_3 ve spalinách aditivním odsiřováním spalin v ohništi kotle. Využívá se zejména
    - u kotlů s fluidním ohništěm s cirkulující fluidní vrstvou - při dávkování aditiva do ohniště se dosahuje účinnost odsiřování nad 90%.
    - u kotlů s roštovým ohništěm - při přidávání práškového aditiva s uhlím na rošt lze dosáhnout účinnost odsiřování 30 až 40% a při dávkování práškového aditiva do horní části ohniště pak až 60%.

12

Konstrukční opatření pro omezení rozsahu působení nízkoteplotní koroze

- návrh vhodného materiálu teplosměnných ploch pro spalínový ohřívač vzduchu, ať již trubkový nebo regenerativní.
- vhodné materiály pro tyto teplosměnné plochy mohou být
  - **kovové materiály** - vysoce legované oceli obecně nejsou považovány za perspektivní, neboť „zvýšená“ odolnost proti korozi není úměrná ceně. Vhodnější se zdají některé speciální nízkolegované oceli se zvýšenou odolností. Litina se u velkých kotlů nemůže použít.
  - **nekovové materiály** - pro určité podmínky lze použít např. skleněné trubky pro studený konec trubkových ohřívačů vzduchu.
  - **korozivzdorné povlaky a nátěry** - ty mohou být
    - kovové (např. olovo pro ochranu studených kouřovodů a komínů)
    - nekovové, jako např. smalty, makromolekulární hmoty a nátěry.Korozivzdorné smalty se uplatňují především u plechů studeného konce regenerativních ohřívačů vzduchu.
Povlaky z makromolekulárních látek (fluorované plasty, fenolplasty, pryskyřice) a korozivzdorné nátěry se osvědčily jako jednoduchá a účinná ochrana kouřovodů.
- Použití některého z uvedených materiálů nebo povlaků je především otázka ekonomická

13

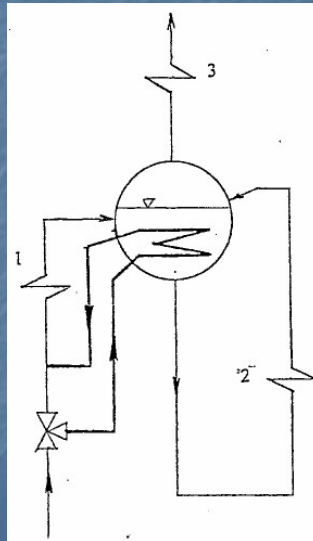
Konstrukční opatření pro omezení rozsahu působení nízkoteplotní koroze

- konstrukční řešení pro udržení provozní teploty stěny teplosměnné plochy nad teplotou bezpečnou z hlediska nízkoteplotní koroze
- konstrukční řešení lze uplatnit pro
  - Ohřívač vody - nebezpečí nízkoteplotní koroze hrozí jen při nízké teplotě napájecí vody - tj. při napájení kotle odplyněnou vodou (105°C) nebo málo ohřátou vodou, s teplotou nižší než 140°C (160°C).
Jediným účinným opatřením je zvýšit teplotu napájecí vody na vstupu do ohřívače vody. Toto lze provést (kromě regeneračního přehřevu napájecí vody) např. ohřevem napájecí vody v parním bubnu.
  - Ohřívač vzduchu - teplotu stěny lze udržet nad teplotou bezpečnou z hlediska teploty rosného bodu spalin vhodnými konstrukčními úpravami, kterými se
    - příznivě ovlivní přestup tepla ve spalínovém ohřívači vzduchu
    - zvýší teplota vzduchu na vstupu do spalínového ohřívače vzduchu
    - využije pro sdílení tepla ze spalin do vzduchu vhodná (pomocná) teplotonosná látka.

14

Schéma přehřevu napájecí vody v bubnu

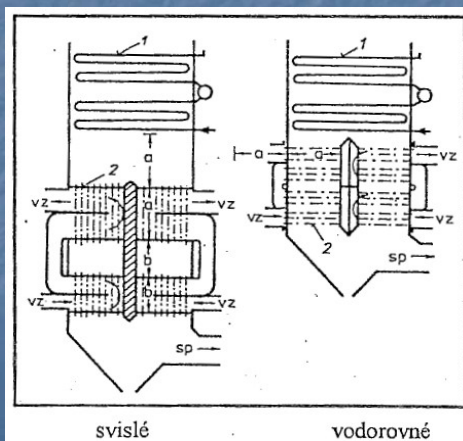
- 1 - ohřívák vody
- 2 - výparník
- 3 - přehřívák

15

Konstrukční opatření pro omezení rozsahu působení nízkoteplotní koroze

ovlivnění součinitele přestupu tepla u trubkového ohříváku vzduchu.

Příznivé změny součinitele přestupu tepla (poměru α_s/α_v) se dosáhne např. změnou způsobu obtékání trubek

- 1 - ohřívák vody
- 2 - trubkový OVZ

16

Konstrukční opatření pro omezení rozsahu působení nízkoteplotní koroze

zvýšení teploty vzduchu na vstupu do ohříváku vzduchu

Pro sirnaté uhlí se v praxi provádí předehřev vzduchu na teplotu 65°C až 80°C a velikost ohřevu (Δt) je výrazně odlišná při provozu kotle v létě a v zimě.

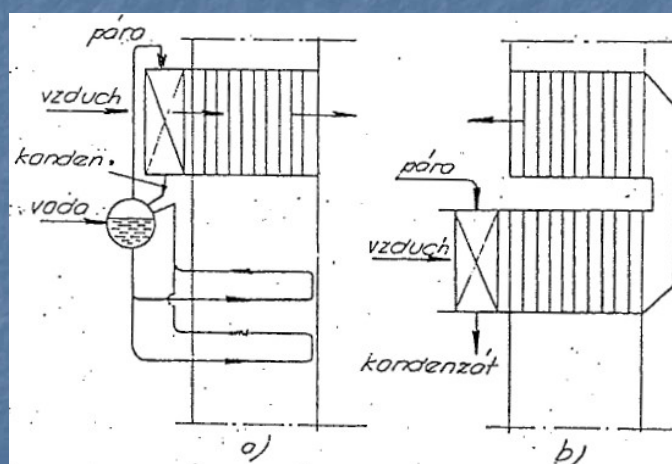
- předehřevu lze dosáhnout prakticky dvěma způsoby:
  - recirkulací ohřátého vzduchu
  - předehřevem vzduchu jiným médiem, např. parou
- někdy se s výhodou používá kombinace obou uvedených způsobů.

předehřev vzduchu ve výměníku s pomocným teplotní nositelem

ve výměníku tepla z tepelných trubic (Perkinsovy trubky), v nichž je pomocná teplotní nosná látka

17

Schéma předehřevu vzduchu parou

1 – spalinová odparka 2 – cizí (odběrová) pára

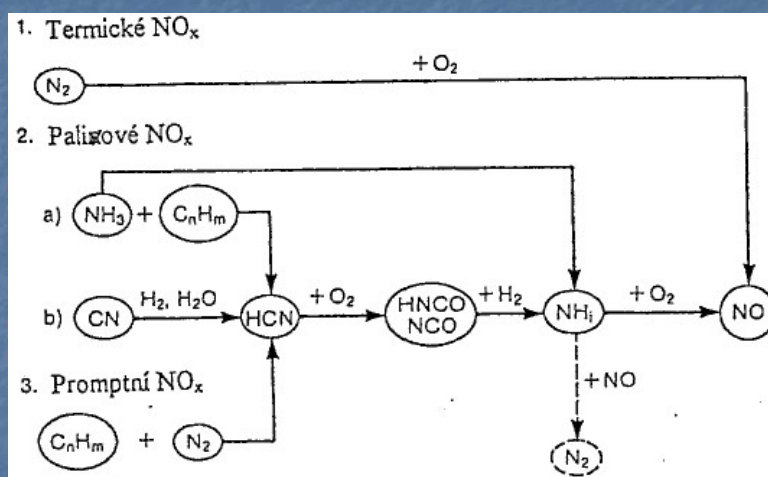
18

Vliv obsahu dusíku v palivu

- Dusík je součástí prchavé hořlaviny.
- Pro česká uhlí
  - hnědá se jeho obsah v hořlavině pohybuje v rozmezí 0,7% až 1,6%
  - černá v rozmezí 1,1% až 1,9%.
- Agrární biomasa může obsahovat až 5 % N^{daf}
- Při spalování částic uhlí vznikají oxidy dusíku (NO_x) jako směs
  - oxidu dusnatého (NO)
  - oxidu dusičitého (NO_2),
- výrazně převažuje obsah NO, NO_2 je však několikanásobně toxičtější

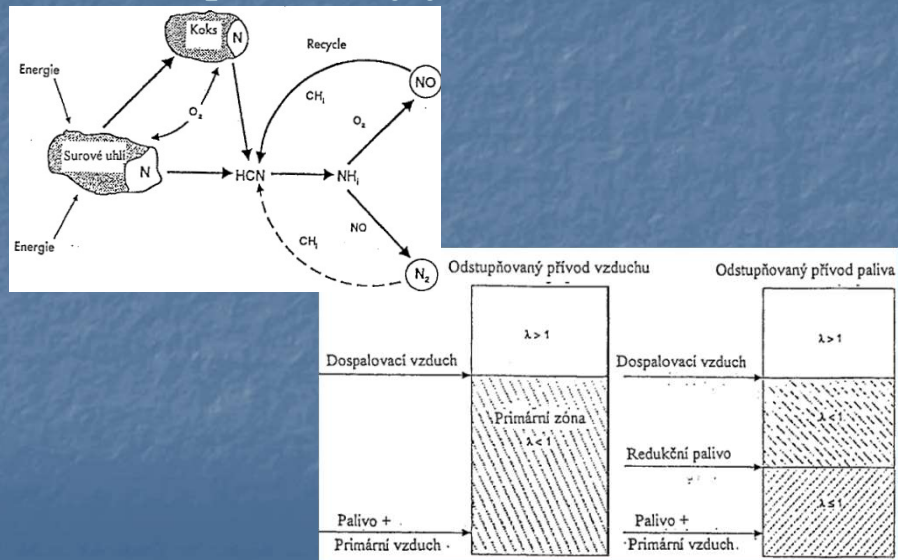
19

Mechanismus vzniku NO

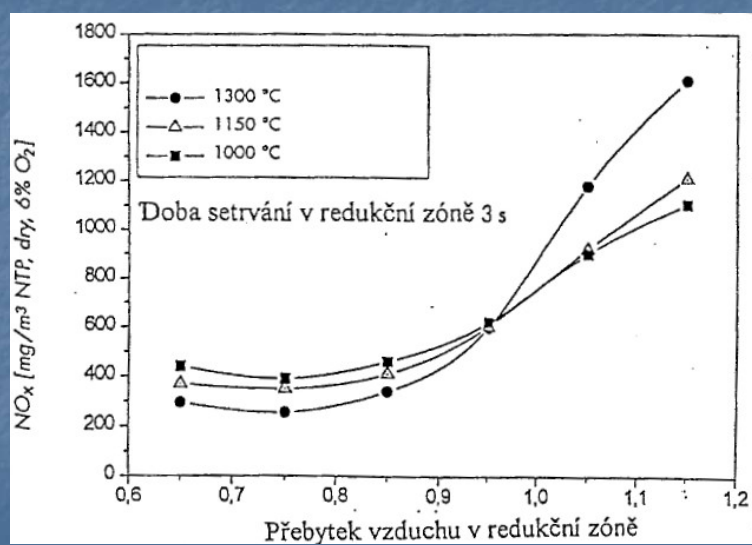
20

Palivové NO_x – mechanismus vzniku a potlačení jejich vzniku

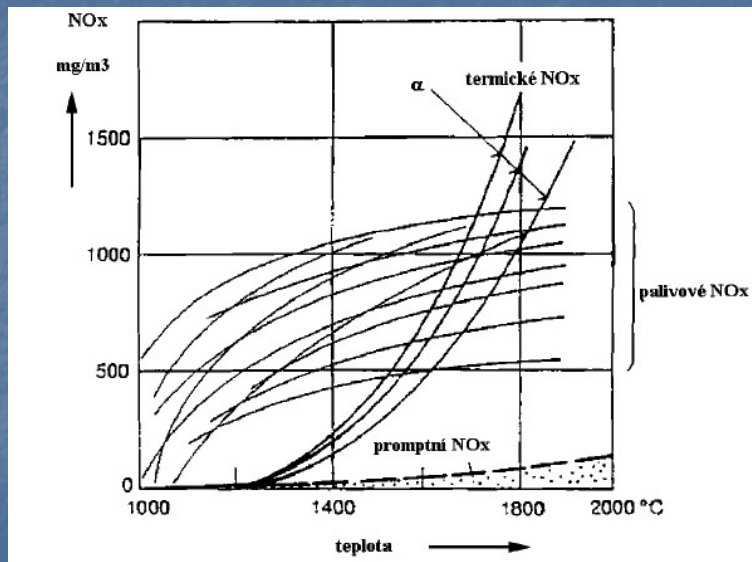
21

Vliv reakční teploty na tvorbu NO_x

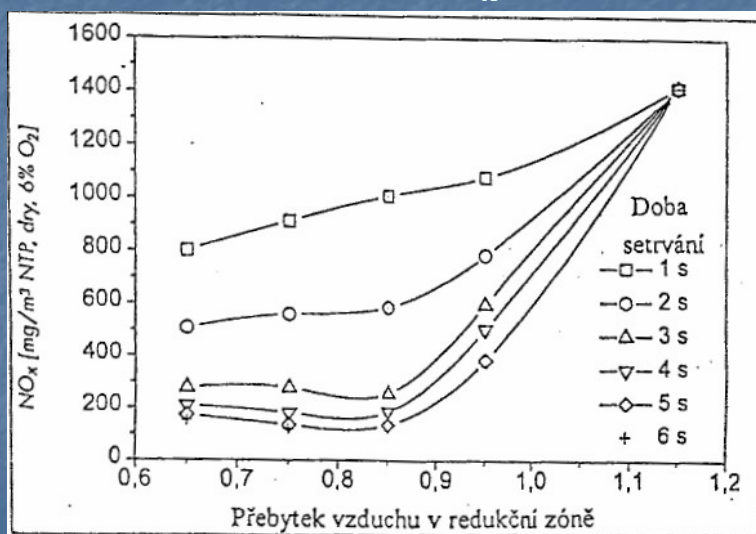
22

Sumární produkce NO_x v závislosti na teplotě

23

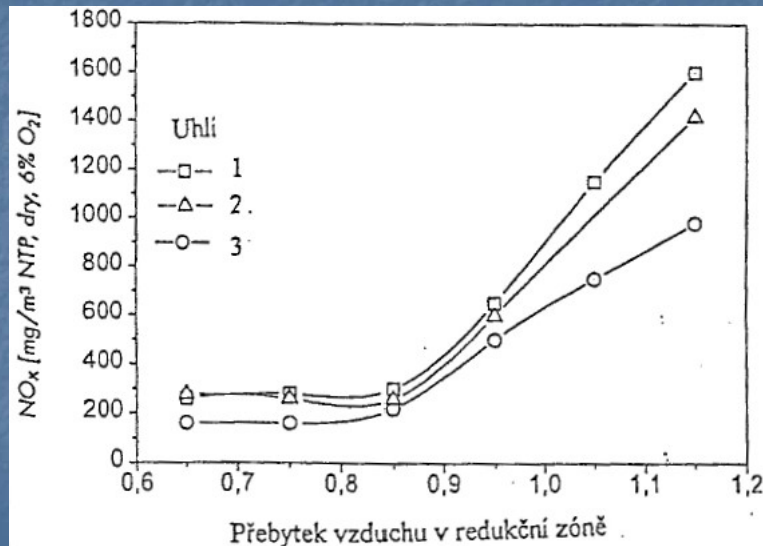
Vliv doby setrvání v redukční zóně na tvorbu NO_x

24

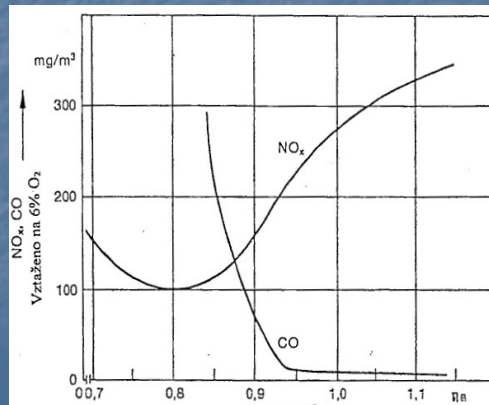
Vliv přebytku vzduchu na tvorbu NO_x

25

Optimalizace spalování z hlediska tvorby NO_x a CO

- Emisní minimum NO_x je při přebytku vzduchu 0,8
- Ohniště však s tímto přebytkem nelze provozovat vzhledem k enormně vysoké hodnotě CO
- To znamená, že se musí při hledání cest pro redukcí NO_x současně respektovat zvyšující se podíl spalitelných látek na odchodu z ohniště, tj.
  - zbytkový koks (obsah spalitelného uhlíku v popílku)
  - CO.

26

Zohlednění obsahu dusíku v palivu při rozhodování o koncepci kotle

- S obsahem dusíku v palivu souvisí především opatření, která se musí realizovat, aby byl vznik oxidu dusíku omezen na co nejnižší míru
  - Veškerá opatření zaměřená na omezení tvorby NO_x při spalování uhlí v ohništi kotle se dnes zahrnují do skupiny tzv. „**primárních opatření**“, která v principu vytváří optimální podmínky pro spalování uhlí z hlediska minimalizace vzniku NO_x a CO
- Za primární opatření se tedy považuje:
- snížení přebytku vzduchu na výstupu z ohniště na nezbytné minimum z hlediska účinnosti spalování a redukce CO a NO,
  - zvýšená koncentrace prášku v zóně hlavních hořáků,
  - odstupňovaný přívod spalovacího vzduchu
  - odstupňovaný přívod paliva
  - zajištění potřebných koncentrací v celém průřezu (účinné příčné míchání)
  - recirkulace spalin do ohniště.
- Pokud by realizací primárních opatření nebylo možné zajistit splnění emisního limitu NO_x , pak se musí použít některá z metod pro redukci obsahu NO ve spalinách,
    - metoda SCR k redukci NO ve spalinách na konci kotle (před ohřívákem vzduchu)
    - metoda SNCR snižující obsah NO ve spalinách na výstupu z ohniště.

27

Obsah chloru v palivu

- Původně se předpokládalo, že chlor je v uhlí přítomen pouze jako chlorid sodný, draselný nebo vápenatý.
- Novější studie naznačují, že chlor se vyskytuje nejméně v pěti formách, a to
  - v organické formě jako organohalogenové sloučeniny
  - v anorganické formě jako
    - samostatné minerály obsahující chlor,
    - příměs v minerálech původně neobsahujících chlor,
    - chloridové anionty vázané v porézní struktuře povrchu částic
    - rozpuštěné soli ve vlhkosti obsažené v palivu
- Údaje o velikosti podílů jednotlivých forem výskytu na celkovém obsahu chloru se rozcházejí
- Část chloru vázaná ve formě chloridů kovů, které jsou rozpustné ve vodě, může být z paliva odstraněna vypírkou

28

Obsah chloru v palivu

	Odpady komunální	Černé uhlí	Hnědé uhlí	Lotrinská pánev	Jihoafrické uhlí	Australské uhlí	Anglie																		
Obsah Cl % (d)	do 1,0	cca 0,15	0,035	0,33	0,001	0,06	0,25 max 0,8																		
Obsah S % (d)	do 1,0	1,0-2,0	< 0,5	0,9	0,8	0,6	0,8 (daf)																		
Typ ohniště	Roštové	Práškové granulační, výtavné	Fluidní cirkulující																						
Spaliny na výstupu z ohniště																									
Obsah HCl mg/Nm ³	? 500	< 200	< 50																						
Obsah SO ₂ mg/Nm ³	? 200	cca 2000	< 175																						
Cl/SO _x mg/mg	< 10	< 0,1	< 0,3																						
Odhadnutý účinek koroze				<table border="1"> <thead> <tr> <th>Původ biomasy</th> <th>Cl (%)</th> <th>Cl - rozsah (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Dřevo, zbytky po těžbě</td> <td>0,01</td> <td>0,01 - 0,04</td> </tr> <tr> <td>Topol - rychle rostoucí podrost</td> <td>0,01</td> <td>0,01 - 0,05</td> </tr> <tr> <td>Sláma - pšenice, žito, ječmen</td> <td>0,4</td> <td>0,1 - 1,2</td> </tr> <tr> <td>Sláma - repka olejka</td> <td>0,5</td> <td>0,1 - 1,2</td> </tr> <tr> <td>Seno obecně</td> <td>0,8</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				Původ biomasy	Cl (%)	Cl - rozsah (%)	Dřevo, zbytky po těžbě	0,01	0,01 - 0,04	Topol - rychle rostoucí podrost	0,01	0,01 - 0,05	Sláma - pšenice, žito, ječmen	0,4	0,1 - 1,2	Sláma - repka olejka	0,5	0,1 - 1,2	Seno obecně	0,8	
Původ biomasy	Cl (%)	Cl - rozsah (%)																							
Dřevo, zbytky po těžbě	0,01	0,01 - 0,04																							
Topol - rychle rostoucí podrost	0,01	0,01 - 0,05																							
Sláma - pšenice, žito, ječmen	0,4	0,1 - 1,2																							
Sláma - repka olejka	0,5	0,1 - 1,2																							
Seno obecně	0,8																								
Běžná mm/h	< 25 - 50	< 10	< 5																						
Silná (lokální) mm/h	500-1000	< 500	max 250																						

- Agrární biomasa může obsahovat 0,4 až 1,2 % Cl^d
- Za vysoký lze považovat obsah Cl^d nad 0,35 %

29

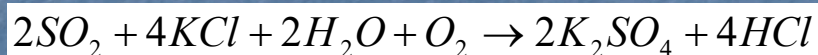
Chlor ve spalovacím procesu

- Během spalování dochází k uvolňování organického chloru do plynné fáze
  - uvolnění chloru (dechlorace) během spalování proběhlo za cca 200 ms a to i pro částice o velikosti 300 μm při obsahu chloru 0,54%, až 0,83%.
  - doba 200 ms je menší než je čas, kdy částice od ústí hořáku dorazí ke stěně ohniště (u běžných práškových ohnišť).
  - k uvolňování chloru dochází již i při teplotách 258°C, kdy se 40-60% chloru uvolňuje jako HCl případně i Cl₂ (nizkoteplotní dechlorace)
- Větší korozní riziko představují těkavé chloridy alkalických kovů
  - KCl s teplotou tání je okolo 760°C
  - NaCl s teplotou tání je okolo 820
  - kondenzují na chladnějších stěnách teplosměnných ploch a vytvářejí sloučeniny, které jsou k materiálu trubek vysoce agresivní

30

Chlor ve spalovacím procesu

- Velký efekt na podíl jednotlivých typů sloučenin chloru ve spalinách má síra, resp. koncentrace SO₂ - reaguje s chloridy

- síran draselný je netěkavý a odstraní se spolu s popílkem v odlučovačích
- HCl je výrazně menším korozním rizikem, neboť i při nižších teplotách zůstává vysoce zředěná v plynné fázi (kondenzuje při 48 – 110°C)
- Intenzivnější chlorová koroze proto hrozí
  - při spalování paliv s malým obsahem síry – biomasa
  - při aditivním odsiřování přímo ve spalovací komoře – fluidní kotle

31

Chlorová koroze

- Vliv chloru na korozi teplosměnných ploch kotle (a i na vyzdívkou) je znám především u zařízení na spalování odpadů a biomasy.
- Na plochách uhelných kotlů s roštovým a práškovým ohništěm doposud nebylo působení chlorové koroze zaznamenáno v takovém rozsahu, aby vyvolalo pozornost.
- V poslední době se stává otázka chlorové koroze aktuální
  - u kotlů s nadkritickými parametry,
  - u kotlů s fluidním ohništěm, resp. u kotlů s aditivním odsiřováním ve spalovací komoře,
  - u kotlů na spalování odpadů a biomasy,
  - u kotlů spalujících uhlí s přídavným spalováním odpadů či biomasy.

32

Chlorová koroze

- Riziko vzniku chlorové koroze výhřevných ploch kotle dle obsahu chloru v uhlí lze očekávat:

Cl < 0,15 %	malé riziko
Cl = (0,15 až 0,35)	střední riziko
Cl > 0,35	vysoké riziko
- Účinky jsou závislé
  - na množství uvolněného chloru,
  - na lokálních provozních podmínkách, které spolupůsobí při korozi a jsou charakteristické pro mechanismus korozního působení v dané oblasti.
- Odděleně se posuzuje vliv obsahu chloru na korozi:
  - v oblasti ohniště
  - v oblasti přehříváku páry
  - v oblasti tzv. nízkoteplotní koroze („studený konec kotle“)

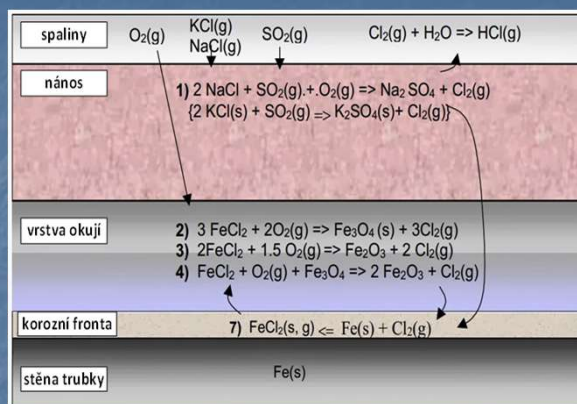
33

Mechanismus vysokoteplotní koroze

- Určující je přítomnost volného Cl₂ v přímém kontaktu s materiálem výhřevné plochy
- Podstatné kroky tohoto mechanismu jsou:
  - tvorba chloridu železnatého na povrchu materiálu
  - zplyňování chloridu železnatého v závislosti na lokální provozní teplotě
  - rozklad chloridu železnatého reakcí s kyslíkem a kysličníkem síry, které difundují ze spalin směrem ke stěně trubky.

34

Mechanismus vysokoteplotní koroze

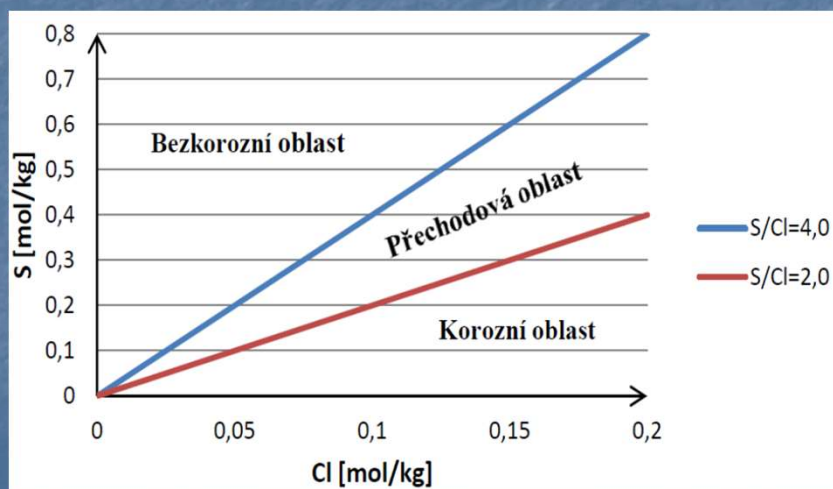

- oxid železa se vytváří vzdáleně od stěny trubky a znemožňuje vznik plynotěsné ochranné oxidační vrstvy Fe_3O_4 na povrchu oceli
- kyslík se spotřebovává na vnějších vrstvách povrchu stěny (okuje, nánosy),
- tím se vytváří na korozní frontě redukční atmosféra, která pak umožňuje tvorbu chloridu železa na stěně trubky.
- sulfatizace chloridů obsažených v popelovém nánosy, přispívá pak k dosažení dostatečně vysokého parciálního tlaku chloru na rozhraní okuje - materiál stěny, kde vzniká cyklický korozní mechanismus

35

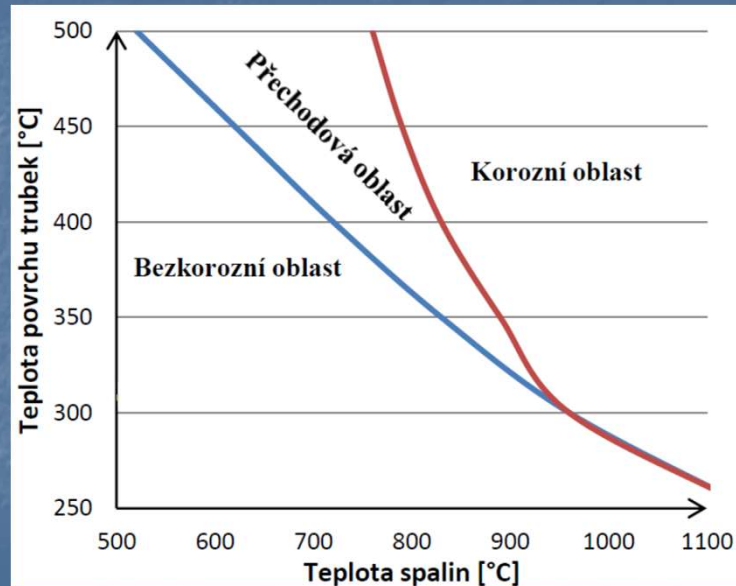
Diagram chlorové koroze

- jako pomůcka při hodnocení rizika chlorové koroze mohou posloužit diagramy vytvořené na základě empirických zkušeností

36

diagram Flingern

37

Rizikové faktory

- Rizikové faktory, které by mohly být příčinou vysokoteplotní koroze trubek přehříváku z nízkoalokované oceli s teplotou stěny pod 600 °C v oblasti teplot spalin do 1200 °C mohou být:
- zvýšená teplota stěny
  - slabé chlazení
  - silný vnitřní nános
  - vysoká teplota spalin
  - vysoký tepelný tok
- přídatné namáhání od:
  - vysokého teplotního gradientu a lokálních změn teploty (ofukovače, rychlé najíždění)
  - mechanického napětí (cyklické namáhání, změny napětí od dilataci)
- redukční podmínky
  - nedokonalé spalování
  - vytváření pásem
- vysoký obsah chloru v palivu
- rychlost koroze je považována
  - za normální pod úrovní 25 nm/h,
  - za silnou přes 100 nm/h (500 nm/h při spalování komunálního odpadu)

38

Chlorová koroze u fluidních kotlů

Byly popsány tři druhy koroze:

- vysokoteplotní chlorová koroze v oblasti proudění se silnými erosivními účinky např.:
  - varnice v horní části spalovací komory (vstup do cyklonů)
  - druhý tah- závěsné trubky
  - první řady výstupního přehříváku páry
- vysokoteplotní chlorová koroze pod nánosy v oblastech s uklidněným prouděním (bez eroze) např.:
  - varnice stropu spalovací komory
- chlorová koroze u odstaveného kotle

39

Mechanismus chlorové koroze u FK

- Charakteristické pro fluidní ohniště je aditivní odsířování s vysokým stupněm zachycení síry pomocí např. vápence.
- K odsířování se využívá
  - vápno obsažené v popelu spalovaného uhlí (tzv. samoodsíření),
  - dávkování vápence – množství se automaticky reguluje podle zadaného obsahu SO_2 ve spalinách za kotlem.
- U fluidního ohniště se vyskytují provozní stavy
  - s vysokým přebytkem Ca/S (tedy s vysokým přebytkem vápna)
  - lokálně i s vysokým obsahem kyslíku.
- To vede ke změně reakčního mechanismu přeměny chloridů
  - s ohledem na malý obsah SO_2 ve spalinách (např. 20 mg/Nm^3) nemusí dojít k přeměně chloridů kovů na sulfáty,
  - chloridy pak na chlazených teplosměnných plochách kondenzují a nastartují se tak korozní mechanismy i při nízkém obsahu chloru v palivu.
- mechanismus má lokální charakter

40

Chlorová koroze u kotlů na biomasu a odpady

- rostlinná biomasa a odpady mohou obsahovat vysoký obsah chloru - $Cl^d > 1\%$ i více
- problematická je kombinace s
  - vyšším podílem chloridů alkaliických kovů – KCl, NaCl – intenzifikují korozi
  - nižším obsahem síry – dokáže vázat K a Na na stabilní sírany
- chloridy se při spalování odpaří, následně kondenzují na výhřevných plochách, kde vytvářejí masivní nános, pod nímž probíhá intenzivní koroze

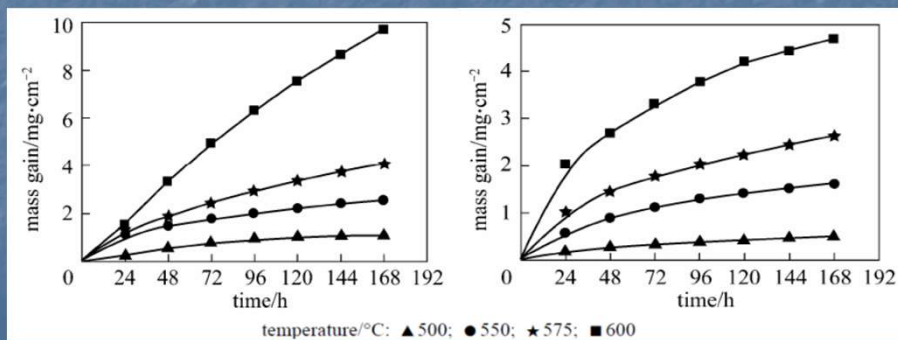
41

Chlorová koroze u kotlů na biomasu a odpady

- laboratorní výzkum vlivu HCl na korozi materiálu v závislosti na teplotě a přítomnosti SO_2
- materiál 17 349 (X2CrNiMo17 13 2 dle DIN) pokrytý úsadami z přehříváku biomasového kotle byl vystaven působení spalin

bez SO_2

s SO_2

42

Zohlednění obsahu chloru při návrhu kotle

Korozi můžeme definovat jako chemickou reakci materiálu teplosměnných ploch s okolím, v tomto případě se spalinami

Lze říci, že působení a rychlost koroze obecně závisí na třech základních faktorech:

- na prostředí (chemickém zatížení), které je definováno chemickým složením uhlí a podmínkami, za nichž probíhá spalování,
- na provozní teplotě teplosměnných ploch, která je jednak předurčena požadovanými parametry páry, ale je i silně závislá na provozních podmínkách, např. se výrazně uplatňuje vliv nánosů nebo zašpinění ploch, atd.
- na vlastnostech materiálu teplosměnných ploch (např. chemické složení, mechanické a tepelné vlastnosti apod.)

Vliv obsahu chloru na vyložení a návrh kotle lze zohlednit na základě těch opatření, která

- korozi eliminují
- alespoň snižují vliv koroze na provoz kotle.

43

Zohlednění obsahu chloru při návrhu kotle

Základní předpoklad pro správné dimenzování (vyložení) tlakových částí teplosměnných ploch kotle je

- znalost mechanismu koroze
- schopnost stanovit úbytek materiálu při korozním napadení

Dnes nelze jednoznačně definovat opatření pro vyloučení chlorové koroze nebo pro naprostou eliminaci jejího působení na provoz kotle.

Na základě dosavadních znalostí o mechanismu chlorové koroze a provozních zkušenostech lze ale formulovat určité zásady pro řízení provozu.

Jsou to zásady v rámci tzv. **primárních opatření**, která

- ovlivňují podmínky pro nastartování mechanismu chlorové koroze
- ovlivňují její rychlost
- definují požadavky na konstrukční provedení některých částí kotle

44

Doporučovaná opatření pro oblast přehříváků

Hlavní příčiny intenzivní chlorové koroze ze strany spalín souvisí

- s nesprávným vyložení a konstrukcí přehříváku
- s nevhodným řízením kotle (např. cyklické namáhání),
- projevuje se i vliv nesprávného řízení ohniště.

Při spalování paliv s nízkým obsahem Cl je životnost přehříváku limitována erozí a abrazí, chlorová korze se nestačí projevit.

Především lze uvést tyto termické, chemické a mechanické příčiny zvýšené rychlosti koroze, resp. opatření:

Dodržet teplotu stěny přehřívákové trubky

- pro $Cl^d < 0,1 \%$ u běžných kotlů s podkritickým tlakem páry zadané parametry páry (teplota páry bývá cca do 560°C) nevyvolají nějaká zvláštní řešení
- pro vyšší obsah Cl se jako bezpečná uvádí teplota páry 400°C
- musí se ale zajistit takové provozní podmínky, aby se teplota stěny - byť i lokálně - nezvyšovala, např.:
  - dostatečné chlazení přehřívákové trubky
  - vyloučení nánosů na vnitřní stěně trubky (čistota páry)
  - zvýšení teploty spalín
  - omezit lokální vysoké tepelné zatížení

45

Doporučovaná opatření pro oblast přehříváků

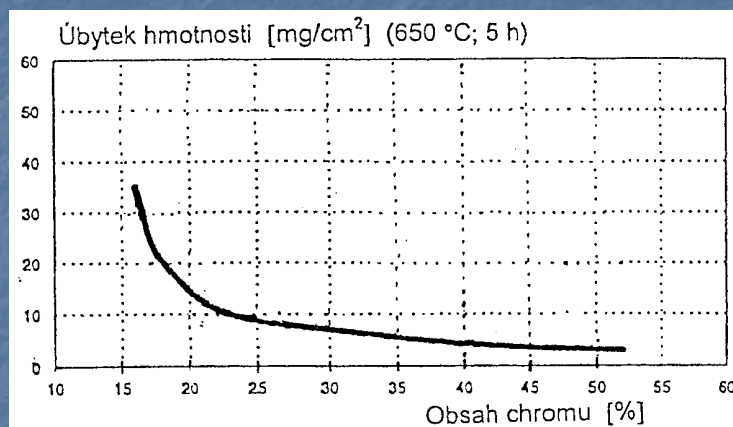
Použití vhodné oceli - dimenzování přehřívákové trubky

- I v tomto případě je základním kritériem pro volbu materiálu trubek dlouhodobá mez pevnosti při dané teplotě stěny.
  - Požaduje se vysoká odolnost proti korozi na straně páry a hlavně na straně spalín.
  - Pro vstupní díly přehříváku páry (do 400°C) se používají uhlíkaté oceli tř. 12,
  - pro teploty stěny do cca 590°C lze použít legované oceli tř. 15 nebo austenitické oceli, případně některé slitinové oceli (např. 17134.5, až do teploty stěny 625°C).
  - Vliv vhodných vlastností materiálu teplosměnných ploch na rychlost koroze se musí posuzovat společně s teplotou stěny trubky.
- Při spalování paliva s vyšším obsahem chloru se doporučuje počítat s očekávanou rychlostí koroze při pevnostním vyložení trubek přehříváku.
  - Tzv. přídavek k tloušťce stěny (předepsaný podle pevnostního výpočtu) upravit (zvětšit) podle očekávaného (vypočteného) úbytku tloušťky stěny při působení chlorové koroze za daných podmínek v posuzované oblasti.
  - Při teplotách stěny do 600°C se doporučuje počítat s rychlostí koroze 25 nm/h . Jak je vidět na obrázku, tak zvyšování obsahu chromu asi do 20% výrazně snižuje rychlost koroze. Při obsahu chromu nad 20% je již vliv zanedbatelný.

46

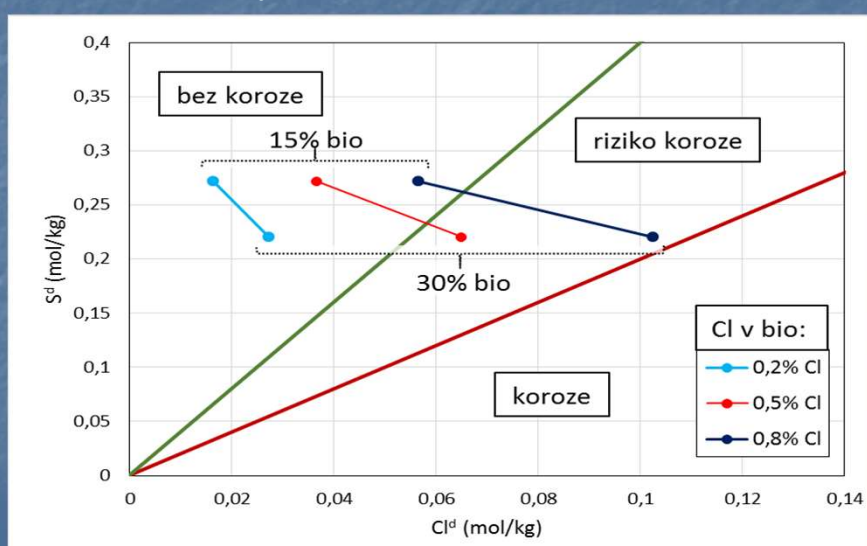

Vliv obsahu chrómu na rychlost koroze

47

Vliv zvýšení podílu spoluspalování rostlinné biomasy ve fluidním kotli na uhlí

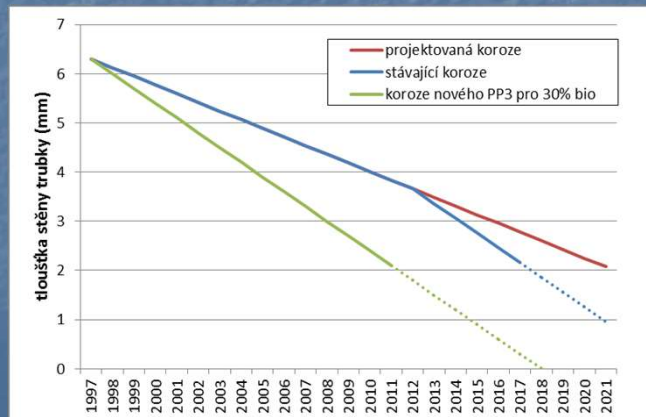

48

Vliv zvýšení podílu spoluspalování rostlinné biomasy ve fluidním kotli na uhlí

- při obvyklé rychlosti koroze 22 nm/h (0,176 mm/rok) by bylo dosaženo kritické tloušťky stěny trubky přehříváku 2 mm za 25 let
- při zjištěné rychlosti koroze 0,3 mm/rok by se životnost stávajícího přehříváku zkrátila o 4 roky na 21 let
- po výměně by bylo třeba počítat s životností nového přehříváku pouze 15 let

49

Návrh fluidního kotle na rostlinnou biomasu

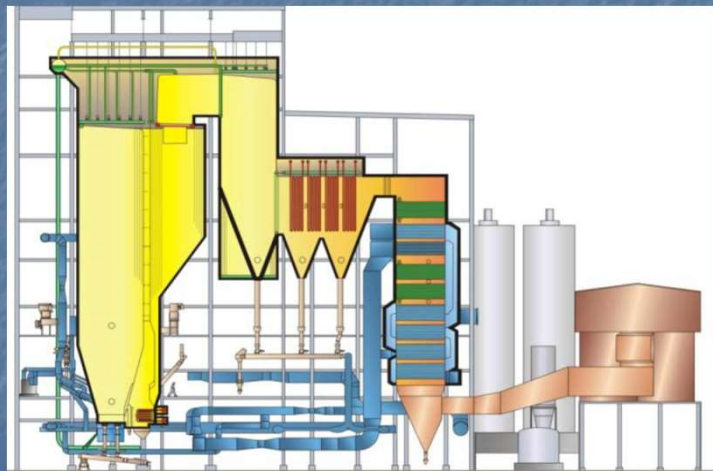
Firma Foster Wheeler uplatnila tato opatření:

- koncový přehřívák umístěný v recirkulovaném fluidizačním materiálu
- prázdný tah pro prodloužení doby zdržení spalin, aby se ochladily a vyčistily před vstupem do konvektivních přehříváků
- vodní ostříkovače na bocích prázdného tahu pro čištění jeho stěn a pružinová kladiva pro oklepávání usazenin z konvektivních přehříváků
- dávkování sírových granulí pro zvýšení teploty tavení popílku
- závěsné austenitické přehříváky, které lze snadno vyměnit střechou

50

Návrh fluidního kotle na rostlinnou biomasu

kotel má výkon 92 kg/s páry při tlaku 90 barů a teplotě 540 °C

51